

Barnevernets omsorgssentre for enslige, mindreårige asylsøkere: En arena for konstituering og formidling av *norskhet*

Liv Mette Gulbrandsen

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for samfunnsfag, Institutt for sosialfag

Liv-Mette.Gulbrandsen@hioa.no

Marita Østereng

Ledende miljøterapeut, BOenheten AS

marita.oestereng@gmail.com

Likestilling mellom kvinner og menn framheves som et sentralt trekk ved det norske samfunnet. I denne artikkelen betraktes kjønnslikestilling som et aspekt ved norskhet, og vi utforsker *hvordan dette norskhetsaspektet konstitueres og kommer til uttrykk i samhandling mellom miljøarbeidere og barn på omsorgssentre for enslige, mindreårige asylsøkere*. I kvalitative intervjuer forteller miljøarbeidere om dagligliv, omsorgspraksiser og -forståelser ved institusjonene. Selv om kjønnslikestilling gjerne framheves som et viktig ideologisk så vel som et praktisk og organisatorisk aspekt ved arbeidet, er fenomenet også karakterisert ved vaghet og tvetydighet: Hva dreier det seg om? I de daglige omsorgspraksisene synes relasjonen mellom kvinnelige og mannlige miljøarbeidere å variere med omsorgsoppgavenes tyngdepunkt i henholdsvis emosjonsarbeid, autoritetsarbeid og huslig-praktisk arbeid. Det tilhører norskhetsens privilegium å definere når det er likestilling som likhet eller likestilling som likeverdighet som gjelder.

Nøkkelord: Norskhet, kjønnslikestilling, omsorgssenter, enslige, mindreårige asylsøkere, omsorgspraksiser

Innledning

En av oppgavene vi har på omsorgssenteret er å tvinge fram at de (barna) skal forholde seg til likestilling i Norge (...) for vi tenker så kolossalt forskjellig fra deres land, og jeg tror at en av de viktigste tingene vi kan gi ungene, i tillegg til språket, er en forståelse av hva som skjer og hvorfor. (Kvinnelig miljøarbeider).

Hvert år kommer det asylsøkende barn alene til Norge. Antallet varierer, bl.a. som følge av endringer, vanligvis innstramninger, i norsk asylpolitikk. Hvor de kommer fra varierer også over tid i samsvar med de kriser og kriger som til enhver tid skaper utrygge forhold rundt i verden. Ungene kommer med en forhåpning om å få vokse opp og leve et voksenliv i Norge.

I denne artikkelen tar vi utgangspunkt i kvalitative intervjuer med miljøarbeidere på omsorgssentre for enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år¹, og *utforsker hvordan kjønnslikestilling som et aspekt ved norskhet konstitueres og kommer til uttrykk i samhandling mellom miljøarbeidere og unge asylsøkere.*

Barnevernet overtok ansvaret for denne gruppa av barn i desember 2007 og har etablert en rekke omsorgssentre som er forpliktet etter barnevernslovens § 5–A til å gi barna en trygg bo- og omsorgsbasis, omsorg preget av forutsigbarhet og varme, behandling for traumer, savn og andre vanskelige opplevelser, hjelp til å tilpasse seg det norske samfunnet og å forberede en best mulig bosetting eller retur.

Forberedelsen til bosetting i Norge og hjelp til å tilpasse seg det norske samfunnet kobles i miljøarbeidernes fortellinger ofte til beskrivelser av og tanker om hva ungene må kunne, forstå, godta etc. for å kunne delta i det norske samfunnet og få det bra her i landet. Likeledes kobles det til dagliglivets omsorgspraksiser på senteret, til samtaler med og forklaringer til barna. Miljøarbeiderne presenterer således normative norskheter for barna. Det er i møte med omsorgssenterets ansatte at barna får de første anledningene til å orientere seg i "norske" dagliglivspraksiser og -forståelser. Derfor er da også møter mellom barn og voksne i omsorgssentrene egnet for utforskning av ulike aspekter ved *norskhet*.

I denne artikkelen løftes *kjønnslikestilling* fram som et sentralt norskhetaspekt (se også Berg, Flemmen og Gullikstad 2010; Gullestad 2002). Spørsmålet er ikke *hvorvidt* kjønnslikestilling inngår i forestillinger om norskhet; det kommer til uttrykk i lovverk og offentlige dokumenter så vel som i allmenne debatter om parforhold, foreldreskap, innvandreregrupperes klesdrakt

og livsform osv. Det innledende intervju sitatet peker også i retning av at kjønnslikestilling er innlemmet i miljøarbeideres ideer om hva det er viktig å få det asylsøkende barnet til å forholde seg til. "Likestilling" er ikke noe som er oppe til forhandling, men framtrer i sitatet som en udiskutabel orden i Norge. Kjønnslikestilling slik miljøarbeiderne snakker om det og slik de *gjør* kjønnsrelasjoner seg i mellom og i forhold til jenter og gutter på omsorgssenteret, er imidlertid ikke et entydig fenomen. I artikkelen tar vi derfor *utgangspunkt* i kjønnslikestilling som et proklamert, men noe vagt aspekt ved norskhet og setter oss fore å undersøke *hvordan* miljøarbeidernes omsorgspraksiser og begrunnelser kobles til, former, nyanserer eller utfordrer betydninger av kjønnslikestilling.

Omsorgssentrenes samfunnsoppdrag

Artikkelen handler altså primært om "oss", om norskhet og om norske omsorgsarbeidere. De norskhetsaspektene som etter hvert blir analysert fram i artikkelen, spiller seg ut i en bestemt kontekst: Omsorgssentre for enslige, mindreårige asylsøkere under 15 år. Det er grunn til å framheve noen trekk ved omsorgssentrenes oppdrag og organisering som en kontekstualisering av artikkelens analyser. Vi vil presisere at vår presentasjon ikke primært retter seg mot *ungenes situasjon* som asylsøkere (her kan vi henvise til for eksempel Eide og Broch 2010; Lidén, Rusten og Aarset 2008; Seland og Lidén 2011; Vitus 2010; Vitus og Lidén 2010). Vi benytter her omsorgssentrene som et strategisk valgt sted for utforskning av kjønnslikestilling som et aspekt ved norskhet.

Omsorgssentrenes miljøarbeidere stilles overfor krevende oppgaver. De tar imot barn som gjerne kommer med dramatiske erfaringer i bagasjen. Ungene tilbringer vanligvis åtte – tolv måneder på omsorgssenter; de første månedene vet verken barna eller de voksne om de får opphold eller blir sendt ut. Vilkårene for opphold er også endret over tid, gjerne som ledd i innstramming av norsk asylpolitikk. Miljøarbeiderne er de som på sett og vis skal transformere norsk asylpolitikk til et godt dagligliv for barn. De voksne må ha alternative utviklingsforløp for øyet i sin omgang med barna; de skal ivareta barnet slik at det settes på sporet av en mulig framtid i Norge, og samtidig skal de ivareta barnet med tanke på at det kanskje blir sendt ut igjen. I praksis er det slik at nesten alle barn som blir vurdert å være under 15 år ved ankomst til landet, hittil har fått permanent opphold. I denne artikkelen forholder vi

oss derfor til dette alternativet fordi det er primært denne gruppa som ivaretas på barnevernets omsorgssentre.

Det er likevel grunn til å nevne at for mange barn som kommer som enslige asylsøkere til Norge reises det tvil om alder (Ilstad 2010; Legard 2010). Det gjelder også noen av ungene som kommer til omsorgssentrene. Barn som blir vurdert å være mellom 15 og 18 år får botilbud i egne mottak under Utlendingsdirektoratet (UDI). Det er prinsipielt vedtatt at barnevernet også skal ha ansvaret for denne aldersgruppa, men den praktiske gjennomføringen av reformen er utsatt på ubestemt tid. Dette er problematisk idet FN's Barnekonvensjon er inkorporert i norsk lov og i prinsippet gir alle barn (personer under 18 år) som oppholder seg i Norge, de samme rettigheter. Det er barnevernloven som hjemler omsorgstiltak for barn som ikke kan bo sammen med foreldrene sine, og det er således prinsipielt barnevernet som skal ha omsorgsansvar for barn som ikke har foreldre eller andre nære omsorgspersoner i landet.

Til grunn for omsorgssentrenes organisering av omsorg og utforming av omsorgspraksiser ligger (barnevern) faglige så vel som allmennkulturelle forståelser av jenter og gutter i ulike aldersgrupper, bl.a. deres behov for utviklingsstøtte, grenser og rettleiding. I miljøarbeidernes møter med utenlandske barn som søker asyl i Norge, gjøres ofte "norske" omsorgspraksiser og begrunnelser relevante; noen ganger som ureflekterte selvfølgeligheter, andre ganger som eksplisitt begrunnede praksiser. Barnas reaksjoner bidrar til *hvorvidt* og evt. *hvordan* miljøarbeiderne reflekterer over egen praksis og forståelse og er således av betydning for videre utforminger av likestillingspraksiser ved omsorgssentrene.

Metodologiske aspekter

I artikkelen utforsker vi hvordan likestilling som et norskhetsaspekt, settes i spill i møtene mellom miljøarbeidere og barn slik de voksne beskriver disse møtene og barna. Hvordan formes og forskyves miljøarbeidernes, altså de norskes, likestillingspraksiser og -forståelser i møter miljøarbeidere imellom og mellom miljøarbeidere og barn?

Artikkelen er basert på kvalitative intervjuer med ti miljøarbeidere ved to omsorgssentre i Østlandsområdet. Selv om det ene er stort og det andre lite, er begge organisert slik at en gruppe på 5–7 barn bor sammen og ivaretas av

en fast gruppe av miljøarbeidere. Det legges gjerne vekt på å ha både kvinner og menn i avdelingenes personalgruppe, noe som gjenspeiles i kjønnsfordelingen blant våre informanter.

Utgangspunktet for samtalen med miljøarbeiderne er livsformsintervjuet (Haavind 1987, Andenæs 1996, Gulbrandsen 1998, Gulbrandsen 2008) der en detaljert gjennomgang av gårsdagens begivenheter strukturerer samtalen om vanlige og uvanlige praksiser så vel som begrunnelser for og refleksjoner over disse. Intervjuene ble gjennomført som ledd i en mer omfattende studie av omsorgspraksiser og omsorgsforståelser ved omsorgssentre for enslige, mindreårige asylsøkere (Al-Rozzi 2009). Akkurat disse intervjuene ble gjort av to (daværende) masterstudenter² som var særlig opptatt av betydninger av henholdsvis alder (Legard 2010) og kjønn (Østereng 2010) i omsorgssenterkontekst. I disse arbeidene er analytisk fokus særlig rettet mot forståelser av og forhandlinger om utforming av kjønns- og alderskategorier for og blant omsorgssentrene *barn*. I *denne* artikkelen snus den analytiske lyskasteren idet ambisjonen her er å utforske hvordan noen sider ved *norskhet* konstitueres og gjøres relevant i miljøarbeidernes fortellinger om dagligliv ved sentrene (Gullestad 2002, Staunæs 2003).

I analysearbeidet har vi derfor i gjentatte lesninger av intervjuene lett etter betegnelser, begreper, forklaringer, handlinger og samhandlinger som kunne forstås som kategorikonstituerende, kategoriutfordrende eller grensearbeidende. Det siste har vi lånt fra Fredrik Barth (1994) som snakker om grensearbeid i forbindelse med prosesser som utfordrer eller befester til enhver tid virksomme kategorikonstruksjoner. I analysen har vi både merket oss a) hvordan informantene definerer norskhet og "likestilling" ved et innhold så vel som b) hvordan informantens fortellinger om praksiser og begrunnelser også kan forstås (av forskerne) som grensearbeid eller forhandlinger om kategoriutforming og -tilhørighet. I arbeidet med analysen fant vi det etter hvert fruktbart å systematisere de kjønnede relasjonene mellom miljøarbeiderne ut fra de beskrevne *omsorgsoppgavenes tyngdepunkt* i henholdsvis *emosjonsarbeid*, *autoritetsarbeid* og *praktisk husarbeid*.

"Norsk" voksen møter asylsøkende barn

I møter mellom omsorgsarbeidere og asylsøkende barn trer ulike maktrelasjoner fram. De voksne er gitt *omsorgsansvar* overfor barna. Dette defineres i

forskrifter og retningslinjer i relativt generelle termer (jf. s. 89), og nettopp derigjennom appelleres det til de voksnes allerede innforståtte omsorgspraksiser og -ideer. Disse kan være eksplisitt formulert av den voksne med en faglig og/eller en allmennkulturell begrunnelse eller de kan ligge implisitte i den voksnes omsorgspraksiser. Omsorgssenterets profesjonsutøvere møter det asylsøkende barnet *både* som en voksen møter et barn i en omsorgsrelasjon *og* som en etablert person i en gitt kontekst (norsk) møter en nyankommet. Sammenfiltreringen av kategoriene *voksen* og *etablert* kan forsterke maktulikhet mellom omsorgsarbeider og barn. Likeledes vil den voksnes tilhørighet til kategorien *fagperson* styrke den voksnes posisjon vis-à-vis barnet. Hva dette innebærer er imidlertid ikke entydig; en barnevernfaglig forpliktelse er bl.a. å gi barnet støtte til å danne seg sin egen oppfatning av sin situasjon, til å gi uttrykk for denne oppfatningen og til å gi barnets oppfatning vekt i avgjørelser som angår barnet (jf. Barnevernlovens §6–3 samt Barnekonvensjonens artikkel 12). Den voksnes faglighet kan således også benyttes til å bedre barnets forståelse av sin situasjon og dermed bidra til en utvidelse av barnets handlingsrom. Faglighet kan altså forsterke så vel som utjevne maktforskjeller i relasjonen mellom barnet og den profesjonelle voksne. Hvordan sammenfiltrering av kategoriene voksen, etablert og fagperson bidrar til maktulikhet i møtet mellom barn og voksen må undersøkes i konkrete situasjoner.

At en omsorgsarbeider er *etablert* betyr ikke nødvendigvis at vedkommende automatisk og i alle sammenhenger vil bli kategorisert som *norsk*.³ Men det innebærer at den voksne har en annen kunnskap om og forpliktelse overfor ”norske” omsorgsforståelser og -praksiser enn de relativt nyankomne barna. Hvordan de voksne forvalter sine kunnskaper og forpliktelser vil naturligvis variere.

Mange av de ansatte ved de aktuelle omsorgssentrene har en sosialfaglig, pedagogisk eller helsefaglig bakgrunn. Det innebærer at de har faglige kunnskaper om barn og omsorg i ulike norske oppvekstkontekster. Personalet ved omsorgssentrene har også gjennomgått omfattende skoleringsprogram som skal gjøre dem i stand til å imøtekomme de asylsøkende barna på gode og hensiktsmessige måter. Innebygd i disse ligger det naturligvis også bestemte forestillinger om det asylsøkende barnet og dermed også om den omsorgsgivende voksne. I tillegg og under det hele ligger den voksnes allmennkulturelle forestillinger om barn, omsorg og likestilt norskhet.

"Sånn som vi gjør det i vanlige, norske hjem"

"Vi gjør mest mulig sånn som vi gjør i vanlige, norske hjem" forteller en av miljøarbeiderne. "Vanlige, norske hjem" er en referanse som dukker opp flere ganger i intervjuer med omsorgssentrenes miljøarbeidere. I flere intervjuer benyttes betegnelsen til å begrunne, forklare eller utdype en fortelling om dagliglivs-rutiner eller spesielle hendelser. "Et vanlig hjem" refererer til et sted med selv-følgelig rutiner, praksisformer, relasjoner, aktiviteter, omgangsformer etc. og fungerer som en normativ referanse. Det er det selvfølgeleggjorte utgangspunktet for omsorgspraksiser også på et sted som slett ikke er "et vanlig hjem". Med referanser til "et vanlig hjem" fortelles majoritetens selvfølgelige omgangsformer og hjemlige aktiviteter fram. I disse fortellingene ligger også forståelsene av hvordan barn og voksne *er*, hva som er *naturlig, rimelig, forventet*, altså normative forståelser.

Å ordne dagen – aktiviteter, omgangsformer, ansvar og rettigheter – "sånn som vi gjør det i vanlige, norske hjem" ble ofte begrunnet med at ungene måtte lære dette for å klare seg her i landet, altså en pragmatisk begrunnelse som ikke nødvendigvis innebærer noen kulturell rangering av familieliv og omsorgspraksiser. De voksne så det som sin oppgave å hjelpe ungene med å finne seg til rette og brukte nødvendigheten av dette som begrunnelse overfor ungene.

Andre ganger fikk henvisningen til "sånn som vi gjør det i vanlige, norske hjem" et eksplisitt eller antydnet preg av vurdering som i de fleste tilfellene framhevet norske varianter som det beste. Når kortversjonen "vanlige hjem" ble brukt, kunne det være med eller uten eksplisitt referanse til norskhet, men ofte kom normative norskheter indirekte fram.

Hvilke organiseringsformer og omsorgspraksiser tilskrives et "vanlig hjem" i miljøarbeidernes beretninger? I intervjuene ble de bl.a. bedt om å fortelle ganske detaljert om hva som skjedde "i går", og det samlede materialet gir et rikt bilde av rutiner så vel som av spesielle tilpasninger og hendelser gjennom noen døgn. La oss gi et kort resymé av en ikke-påfallende hverdag:

Barna vekkes, de steller og kler seg og kommer til frokostbordet som de voksne har dekket. Voksne og barn spiser sammen, barna oppfordres til å smøre matpakke, de minnes om skolesekk, gymtøy og tid for å komme seg avgårde til skolen. De voksne rydder opp, gjør forefallende husarbeid, skriver rapporter, har møter, handler osv. mens barna er på skolen. Disse rutinene kan brytes av at en syk unge er hjemme fra skolen, at en har time hos legen, at et barn skal

til Oslo på asylintervju, alderstesting eller lignende, at et nytt barn skal hentes osv. Miljøarbeiderne lager middag til barna kommer hjem fra skolen, og alle spiser. Ingen får gå fra bordet før alle er ferdige, og ofte blir de sittende og prate litt etter maten. "Måltidene er en av hjørnesteinene våre", som en av miljøarbeiderne sier. Når de har spist, tar hvert barn "akkurat som i norske hjem, med seg tallerkenen og det dem har brukt og setter i oppvaskmaskinen og gjør sånne ting", forteller en annen miljøarbeider. Deretter er det leksetid der voksne er til ungenes disposisjon for lekshjelp eller eventuelt tar initiativ til lekselesing overfor enkelte barn. Så er det fritid, enten på omsorgssenteret eller på organiserte fritidsaktiviteter i lokalmiljøet. Store barn kan sykle selv, er det mange eller ungene er små, blir de kjørt. Dagen avsluttes med kveldsmat, TV-titting, spill eller lek før ungene sluses til sengs etter alder. En voksen følger opp leggesprosessen, og noen er alltid innom for kortere eller lengre godnattvisitt. Dette kan være en stund for sang, lesing, småprat eller alvorlige samtaler, nattakos og hjelp med å få dyna godt pakket rundt ungen – akkurat som i "et vanlig norsk hjem" eller i forestillingen om "et vanlig hjem".

I de voksnes fortellinger om konkrete møter med ungene, kan det analyseres fram kategoriseringsprosesser der barnas væremåter i noen sammenhenger framheves som *annerledes* mens deres væremåter i andre sammenhenger framheves som *vanlige*. Det *vanlige* betraktes gjerne som helt greit eller som uproblematisk selv om det ikke akkurat er ønskelig. Som eksempel på det siste kan nevnes Anders som forteller fra sin avdeling, at det fra tid til annen er "konflikter rundt tv'n som i vanlige hjem" eller at ungene "slåss om tv'n som vanlige søsken". Her referer Anders til dagliglivserfaringer med egne og andres 'norske' barn, og han kommenterer noen ganger hvordan personalet ordner opp i slike konflikter. Krangel om TV-kanalene kan vekke irritasjon når de blir for høylytte, men de vekker ikke bekymring. De tas som et uttrykk for at disse barna bare er som andre barn – det er sånn barn er.

Noen av de væremåtene som trekkes fram som *annerledes*, framstilles med en positiv valør, for eksempel at noen av ungene er opptatt av utdanning og derfor er ivrige med skolearbeidet, at de kan opptre høfligere enn barn som har vokst opp i norske familier, eller at søsken tar vare på hverandre. På den annen side kan "for mye av" disse væremåtene også vekke bekymring blant de voksne. Norske miljøarbeidere er gjerne opptatt av at barn ikke skal ha for mye ansvar noe som i barnevernet, kan komme til uttrykk som bekymring for eksempel "forstrukket" og "parentifisering", uttrykk som begge henviser på at barnet har/tar mer ansvar enn dets "modningsnivå" tilsier.

I det empiriske materialet finner vi eksempler på at miljøarbeidere, som voksne, etablerte ("norske"), fagpersoner legger til rette for å redusere det ansvaret storesøster/-bror tar for yngre søsken. Miljøarbeiderne kan legge sin voksenalder, sin norskhet og sin faglighet i vektskåla og arbeide for å få en ansvarlig storebror til å ta mindre ansvar fordi dette ansees som best for barn i den aktuelle alderen. Dermed utfordres noen sider ved søskenflokkens etablerte, gjensidige relasjoner og deres relasjoner til voksne omsorgspersoner, og det legges til rette for reetablering av relasjoner som faller sammen med dem vi finner i "vanlige hjem". Det er imidlertid ikke norskhet, men alder eller aldersrelatert modenhet som begrunner handling fra miljøarbeidernes side. Norske/vestlige praksiser og forståelser generaliseres og naturaliseres og betraktes ikke som kulturelle, men som biologiske distinksjoner, noe som (i vestlig kultur) gir tyngde til argumentene og dermed makt.

Omsorgspraksiser, kjønnslikestilling og norskhet

Når barn og kvinnelige og mannlige foreldre lever sammen i "vanlige, norske hjem" *gjøres kjønn* kontinuerlig. Som regel er ikke praksisene eksplisitt begrunnet ved kjønn, men ut fra en rekke andre hensyn, gjerne med henvisning til de involvertes personlige egenskaper og til hva som passer best akkurat i vår familie (Haavind 1987). Selv om ideen om Norge som et land i kjønnslikestillingsfronten er utbredt i Norge så vel som i internasjonale sammenhenger, viser en rekke studier fortsatt systematiske, kjønnsbaserte forskjeller i henholdsvis mødres og fedres omsorgspraksiser og -ansvar. (Brandt og Kvande 2003; Gulbrandsen 2000; Haavind 2006; Lyng og Halrynjo 2010).

Når samboende kvinner og menn som deler foreldreansvar for barn, blir bedt om å krysse av på et spørreskjema eller fortelle om hvordan de ordner hus- og omsorgsarbeid i dagliglivet, ser vi tydelige tendenser til at det direkte, barnenære omsorgsarbeidet deles jevnere enn tidligere, mens husarbeidet og den indirekte tilretteleggingen for omsorgspraksisene, fortsatt faller mest på mor.

I "vanlige, norske hjem" knyttes den hjemlige organiseringen nært til partenes deltakelse på familieeksterne arenaer, og arbeidslivet er den arenaen som gjerne framheves som mest betydningsfull for organiseringen av barnefamiliens indre liv. *Han* tjener som regel mer enn *hennes* mens *hun* møter større forståelse hos arbeidsgiver for permisjonskrav og -ønsker knyttet til barneomsorg.

Bildet av omsorgsarbeid og -organisering i "vanlige, norske hjem" er utvilsomt i bevegelse, noe som også understrekes av rapporter fra befolkningsgrupper med særlige betingelser for nybrotsarbeid (Andersen 2003; Aarseth 2008). Likevel peker de fleste studier på at det er rom for ytterligere bevegelser i retning av mindre kjønnsdelte foreldreskap og omsorgspraksiser. Dette kan kanskje oppsummeres med at vi "i vanlige, norske hjem" er i en *likestillingsprosess* heller enn i en *likestillingstilstand*. Likevel er det ofte en likestillingstilstand som gjøres karakteriserende for "norskhet", dog uten at denne tilstanden er klart definert.

Med disse bildene av kjønnede omsorgspraksiser som bakteppe, trer et interessant trekk fram i møte med omsorgssentrene omsorgspraksiser. Til forskjell fra "vanlige, norske hjem" er et omsorgssenter (et midlertidig) hjem og arbeidsplass på samme tid. Det faktum at omsorgssenteret er de voksnes arbeidsplass endrer den relasjonen mellom hjem og arbeidsliv som antas å legge føringer på hvordan (de fleste) "norske" mødre og fedre organiserer omsorg for barn. Omsorgssentrene voksne *er* på jobb, og de har formelt sett de samme oppgavene og samme lønn uavhengig av kjønn. Forhold som gjerne tjener som forklaring på "vanlige, norske" mødres og fedres ansvarsfordeling i hjem og arbeidsliv, er således ikke gyldige som økonomisk-/organisatoriske betingelser for miljøarbeidernes virksomhet. Dette bidrar til å gjøre omsorgssentrene til en interessant arena for utforskning av kjønnede utforminger av omsorgsarbeid.

Kjønnslikestilling og autoritet

I flere av intervjuene med miljøarbeidere av begge kjønn understrekes kjønnslikestilling som en sentral, "norsk" verdi med direkte konsekvenser for organisering og gjennomføring av omsorgsarbeid ved sentrene. Ofte går miljøarbeiderne sammen i faste team som består av en mann og en kvinne. Dette framheves gjerne som en gunstig konstellasjon som riktignok ikke alltid kan gjennomføres fordi det er flere kvinnelige enn mannlige ansatte.

Omsorgssentrene er ikke de eneste barnevernsinstitusjonene som har en kjønnsblandet personalgruppe som ideal. Hennum (1997, 2002) beskriver fra sin studie av en krise- og utredningsinstitusjon hvordan komplementære, kjønnede personalposisjoner framheves som ønskelig i møte med ungdom, og særlig gutter, i krise. Mange av institusjonens unge har vokst opp med ens-

lige mødre, og den profesjonelle forståelsen av de unges problemer knyttes gjerne til manglende "grensesetting". "Grensesetting" har tradisjonelt vært fars område i familien. En farløs familie kan derfor også betraktes som en grenseløs familie. Denne forståelsen er forankret både i en generell, patriarkalsk kultur og i faglige tradisjoner som for eksempel den psykoanalytiske der den faderlige formen for kontroll sees som nødvendig for utvikling av en indre, kontrollerende struktur (overjeget). Risikoen for de farløse barna er således at de blir uten både ytre og indre grenser og kontroll.

Hennum (1997) påpeker altså hvordan ideer om komplementære foreldreposisjoner bringes inn i institusjonen. Herfra går hun videre i en ny studie og utforsker hvordan mødre og fedre i "vanlige (norske) familier" gjør og forstår sitt foreldreskap i møte med hverandre og med sine unge sønner og døtre (Hennum 2002). I dette arbeidet utkrystalliseres kjærlighet og autoritet som kulturelt dominerende trekk som ligger til grunn for norsk oppdragelse (2002:13). Barn har behov for dette, og foreldrene forstår det som sine oppgaver å gi kjærlighet og å utøve autoritet. Studien viser hvordan ulike former for kjærlighets- og autoritetsuttrykk oppleves som tilgjengelig for henholdsvis mannlige og kvinnelige foreldre. Fedrene framstiller seg selv og framstilles også av mødrene som autoriteter, "det vil si som kompetente, avgrensende, som veivisere og rettleidere. Makt ligger implisitt i begrepet. Ikke få fedre snakker om å være *"naturlig autoritet"*" (2002: 237). Mødrene på sin side framstår som mer søkende eller tvilende overfor autoritetsutøvelse. Dette settes også i sammenheng med barnas reaksjoner på autoritetsutøvelse. Ved raskt å akseptere fars beslutning eller påbud understøtter de forestillinger om hans "naturlige autoritet", mens barnas hyppigere tendens til å utfordre mors standpunkter på den annen side ikke støtter samme type autoritetsutøvelse fra hennes side (2002: 236–241). Dette kan forstås som en resonans av allmenne forståelser av mannlighet og kvinnelighet også utenfor foreldreskapets rammer.

Hennum analyserer flyt av kjønnede forståelser mellom familie- og institusjonssfærer. Tilsvarende flyt bidrar omsorgssentrene miljøarbeidere til når de i sine beretninger beveger seg mellom omsorgspraksiser og -forståelser slik de uttrykkes i "vanlige, norske hjem" på den ene siden og omsorgssentrene på den andre. I likhet med både institusjonspersonale og foreldre i Hennums studier, tematiserer våre informanter autoritet som et kjønnet fenomen.

Både kvinner og menn framhever at de bestreber seg på å formidle en "norsk" likestillingsideologi til barna og da særlig til gutter med muslimsk

bakgrunn. Afghanske gutter trekkes gjerne fram som spesielt fremmede for en likestillingsorientering, og miljøarbeiderne understreker ofte hvordan de bestreber seg på vise disse guttene "norsk" likestillingspraksis. Sentralt her står spørsmålet om den voksnes autoritet overfor barnet. Astrid forteller hvordan hun alltid er den som leder an i en førstegangssamtale med en ny gutt. Hennes mannlig makker spiller en tilbaketrukket rolle slik at den nye gutten fra første dag skal se hvordan det er "her"; menn må lytte til kvinner og forholde seg til det de sier likesom kvinner lytter til menn og forholder seg til det de har å si. En kvinne i en lederposisjon har det siste ordet uansett. Astrids makker framhever det samme: Kjønnsligestilling er en norsk verdi som særlig gutter må forstå rekkevidden av for å kunne finne seg til rette og bidra i det norske samfunnet. Anders understreker imidlertid at dette vil ta lang tid; han lanserer et 15 års perspektiv som en tentativ tidshorison for slike personlige utviklingsprosjekter.

Slike tydelige framvisninger av likestilte, kjønnede posisjoner, kan forstås i sammenheng med behovet for å *etablere autoritet* knyttet til kvinnelige omsorgsarbeidere. Følger vi Hennums resonnementer over, kan vi anta at det i mindre grad følger "naturlig autoritet" med posisjonen som kvinnelig enn som mannlig miljøarbeider. Dette synes altså å gjelde enten barna kommer fra Norge eller fra Afghanistan. I omsorgssenterkonteksten gjøres imidlertid barnas "unorskhet" kombinert med deres "guttethet" til en begrunnelse for nødvendigheten av de kvinnelige miljøarbeidernes eksplisitte autoritetsetablering. Mens "naturlig autoritet" kan forstås som et fenomen som først og fremst bidrar til kjønns-spesifiserende grenseoppganger i barnevernets krise- og utredningsinstitusjon (Hennum 1997), bidrar det i omsorgssenterkonteksten til grenseprosesser som spesifiserer "norskhet" versus "unorskhet". Kvinnelige miljøarbeideres eventuelle mangel på "naturlig autoritet" blir ikke sett som noe allment kvinnelig, men som en utfordring i møte med gutter hvis kulturelle bakgrunn ikke orienterer dem henimot denne siden ved kjønns-ligestilling.

Ved omsorgssentrene er kvinnene i flertall som ansatte, mens det i perioder kan være et flertall av halv voksne gutter med tøffe erfaringer i bagasjen blant beboerne. Flere av de voksne forteller om urolige perioder i sentrenes oppstartsfaser der unge gutter var "utagerende" og i liten grad i stand til å delta på konstruktive måter i det sosiale fellesskapet. Dette er til dels blitt møtt med forsterkninger av tøffe menn på personalsida, men miljøarbeiderne beretter også om hvordan institusjonene har arbeidet systematisk med organisatoriske

og ideologiske snuoperasjoner. Institusjonenes bestrebelser på å etablere en posisjon for de kvinnelige miljøarbeiderne hvorfra de kan utøve autoritet, bli respektert og lyttet til kan forstås som ledd i de nevnte snuoperasjonene. Både kvinner og menn forteller om hendelser og refleksjoner som antyder at de på ett plan samarbeider om å posisjonere seg selv og hverandre som "likestilte" i den forstand at begge har samme autoritet overfor barna og respekt for hverandre.

Forskjellige oppgaver?

Samstemmigheten når det gjelder tilslutning til likestilte posisjoner sprekker litt opp i de kvinnelige og mannlige miljøarbeidernes fortellinger om og refleksjoner over dagliglivets praktiske omsorgsarbeid. De av våre informanter som har erfaring fra kjønnsblandede team uttrykker seg positivt om dette. Begrunnelsen for at det er gunstig med et kjønnsblandet team, er gjerne at han og hun *utfyller* hverandre. "Vi (kvinner og menn) har forskjellige oppgaver" sier en mannlig miljøarbeider og fortsetter "Vi (både han og hans kvinnelige makker) har jo unger sjøl og da blir det til at vi tar de rollene (mor/far), og vi er ganske enige om oppdragelse". En annen bemerker at "alle som har jobba i barnevernet, er bevisst på at man har forskjellige roller. Uansett hva kvinnesaksbøkene sier om det, så er det sånn det fungerer". Reidar forteller om seg og makkeren Randi at "jeg er litt typisk mann på en del ting da og så er Randi veldig typisk dame på en del ting, da". På spørsmål om hvilke ting, svarer han "vi gjør de samme arbeidsoppgavene og sånn, og jeg vasker like mye og ... og det har ikke noe med det. Men sånne ting hva man er oppmerksom på da, at kanskje Randi er mer oppmerksom på litt ting som jeg ikke er *så* flink med, sånne ting ... Men som hun minner meg på da."

Kvinnelige miljøarbeidere forteller også om de voksnes kjønnede posisjoner overfor barna, men viser i flere tilfelle en mer endringsorientert tilnærming. Mens Anders framhever at menn og kvinner har ulike roller, forteller Astrid historier om hvordan hun og andre kvinner bevisst går inn for å utfordre tradisjonelle arbeidsdelinger på avdelingen. De arbeider for eksempel aktivt for å fordele husarbeid likt mellom kvinner og menn. Det er en selvfølge at de mannlige miljøarbeiderne lager mat, støvsuger og lignende. "Det er ikke noe selvfølge at du som mann kjører på fotballtrening altså, mens jeg står hjemme og lager middag. Det er absolutt ikke sånn. Vi gjør alt, og vi er be-

visste på å gjøre typiske gutteting vi jentene. ... Sparke fotball er faktisk den eneste tingen jeg ikke går opp og gjør altså for da trur jeg dem tar livet av meg (latter). Men veldig mange av damene gjør det", forteller Astrid.

Det er lite i intervjuene som tyder på at praktiske arbeidsoppgaver som matlaging, rydding, hus- og klesvask, sjåførvirksomhet o.a. ikke er likelig fordelt mellom kvinnelige og mannlige miljøarbeidere. På disse områdene ser det faktisk ut til at de voksne på omsorgssentrene nettopp *ikke* opptrer som kvinner og menn i "vanlige, norske hjem". Som tidligere nevnt, tyder en mengde studier på at husarbeid er den mest skjevfordelte virksomheten i "norske" hjem mens så ikke synes å være tilfelle i samme grad på omsorgssentrene.

Likedeling av husarbeid er imidlertid ikke så selvfølgelig at det alltid går ukommentert hen. Når en mannlig miljøarbeider over vaskebøtta liksomklagende utbryter at han snart vil søke asyl i Irak, vekker det stor jubel blant ungene. Ofte fortelles de voksnes omsorgspraksiser fram med barnas reaksjoner og kommentarer som bakteppe. Miljøarbeiderne framhever gjerne episoder eller fenomener som ungene finner underlige, for eksempel at en mann og en kvinne arbeider sammen uten at de er gift med hverandre, at en kvinne kan hysje på en mann, at menn gjør husarbeid osv. Det kan se ut til at barnas undring, deres spørsmål og kommentarer til det de opplever, bidrar til å tydeliggjøre og konkretisere hva likestilling av omsorgspraksiser skal innebære blant miljøarbeiderne. Det faktum at for eksempel unge, Afghanske gutter forbauses, synes å gi energi og retning til miljøarbeidernes omsorgsorganisering. Guttene undring eller protester kan oppfattes som et uttrykk for "unorskhet". Gjennom sine reaksjoner synliggjør guttene noen fenomener som fremmede for seg og utpeker dem derved som tilhørende "det norske". Siden det stadig kommer nye barn til omsorgssentrene, møter de voksne hele tiden nye barns undringer, noe som kan bidra til utformingen av kategorien "norsk" som annerledes på bestemte måter enn for eksempel kategorien "afghaner".

"Utfyller hverandre?"

Rasjonale for kjønnsblandede team sies av flere å være at kvinner og menn utfyller hverandre, at det gir en balanse og lignende. Her impliseres komplementære, kjønnede posisjoner i tråd med en Parsons logikk eller en biologisk forskjellstenkning. Både kvinner og menn benytter balanse-argu-

mentet, men flere kvinner utfordrer det også. Mens organiseringen av det praktiske husarbeidet synes å bekrefte forestillinger om "norsk" likestilling, trekkes andre omsorgsoppgaver fram som mer kjønnsesifikke og ulikestilte. Et sentralt eksempel som flere, både kvinner og menn, berører i intervjuene, er *samtaler* med barna; ikke den dagligdagse og løpende praten, men de alvorlige samtalene der ungenes bekymringer, sorg eller håp kommer opp. Sider ved den emosjonelle omsorgen ser ut til å være relatert til den voksnes kjønn.

Et utdrag fra samtalen mellom Astrid og hennes intervjuer illustrerer poenget:

A: Men en sånn rar greie med meg og disse barna (småler) er at jeg alltid får litt sånn tåredryppende og litt sånn ekle historier. Jeg pleier ofte å sette meg ned, enten i stua eller ved TV'n og så begynner de å snakke. Og både på lørdagskvelden og i går kveld hadde jeg en sånn greie som Så gikk jeg inn og sa til Anders – hva du går glipp av, sa jeg.

I: Satt han her (på kontoret) han da eller ...?

A: Ja, han arbeida med et eller annet her. Og så Det er ikke de samme samtalene som kommer når han er der.

I: Har du noen tanker om det?

A: Kanskje jeg spør mye mer..... men jeg gjør ikke det heller. Jeg gjør ikke det.

Anders bekrefter Astrids framstilling: "Det er klart det er tunge stunder (for ungene) ... men å prate om store, tunge ting, det er ikke min sterkeste side. Men da kommer Astrid inn og så tar hun den praten der". Astrid kommer altså barn (og Anders) til unnsetning når de trenger en form for samtale hun ikke tror Anders kan klare, samtidig som hun forteller ham at han går glipp av noe. Astrid ser at Anders ikke får til de alvorlige samtalene, men hennes påpekning av "hva han går glipp av" kan indikere at hun mener han bør anstrenge seg noe mer for å få det til.

Flere andre miljøarbeidere berører tilsvarende kjønnede ulikheter i kvinners og menns samspill med barna. Tor forteller at "unger skjønner godt at du har ... de kommer til meg med praktiske problemer og skal ha gjort det og det og lurar på det og det. Det er sånn. Skal det henges opp et speil, så er det meg de kommer og spør. Er det en tung samtale eller noe de lurar på om mamma eller sin egen kropp eller ... så er det Trude".

At menn og kvinner "er" forskjellige når det kommer til alvorlige samtaler og forståelser av andre, utdypes også av en mannlig miljøarbeider som forteller om sine anstrengelser for å kommunisere godt med ei jente på sin avdeling:

(Hun) krever litt mer av meg i forhold til det at jeg er mann. Jeg må tenke meg mye mer om når jeg prater med henne. For jenter ... i hvert fall gjennom min begrensede erfaring ... Er at de er mye mer komplekse enn gutter ... Du kan ikke være like røff og ... du må tenke mer, ikke bare plumpe ut med ting, for hun kan komme fire vakter seinere og lure på hva du mente og vært lei seg siden det, liksom. () Det kan være at du har vært litt rå eller bruker språk som da ikke akkurat er prinsessevennlig. () Hun er litt sånn fintfølede på grensesetting. Gutta har mye lettere for å akseptere: Sånn er det. Trenger ikke svære forklaringer og utredninger. Men hun lurar på hvorfor det og hvorfor det og ...

I miljøarbeiderens framstilling her er det kjønn som gjøres til en framtrædende distinksjon. Han etablerer et kjønnnet "vi" med guttene; de forstår hverandre, mens jentungen utfordrer ham med det han oppfatter som krav til "prinsessevennlig" kommunikasjon. Hun er annerledes enn han. Den sentrale distinksjonen her blir derfor ikke mellom "norsk" og "ikke-norsk", men mellom jenter/kvinner på den ene siden og gutter/menn på den andre. Den aktuelle forskjellen universaliseres som en gjennomgående kjønnsforskjell man kan finne både på klodens nordlige og sørlige halvkule. Dette blir altså en forskjell som ikke skaper "norskhet", men som skaper "kvinnelighet"/"mannlighet" i tråd med en forståelse av kjønn som *forskjell* mellom kvinner og menn.

Beretninger om ulikheter i utøvelse av (noen sider ved) emosjonell omsorg tyder altså på at det er mulig å arbeide opp kjønnede grenser på dette feltet uten at de kjønnskategoriene som dermed etableres synes å utfordre norskhetens likestillingsaspekt.

Norskhetens kompleksiteter

I intervjuer med studiens miljøarbeidere markeres *likestilling* som et *sentralt aspekt ved norskhet* samtidig som likestillingsideene forblir noe vage og tvetydige. Vårt prosjekt har vært å nærme oss forståelser og praksiser som begrepet impliserer i dagliglivet på omsorgssentre. Det er derfor kjønnede relasjoner som gjøres til betingelse for og/eller springer ut av omsorgsansvar for barn som er artikkelens fokus.

Ulike måter å gjøre og å forstå kjønn på i omsorgssenterkontekster er løftet fram. Vi har belyst hvordan omsorgens praktisk-huslige, emosjonelle og autoritative sider ved omsorgssentrene *i varierende grad* sammenfaller med forholdene i "vanlige norske hjem". Kort oppsummert kan vi si at det praktisk-

huslige arbeidet synes å være mer likedelt i omsorgssentrene enn i ”vanlige hjem”, de emosjonelle omsorgsaspektene synes kjønnnet i tradisjonell retning, mens omsorgens autoritative aspekter utsettes for eksplisitt og aktivt grensarbeid langs litt andre linjer enn i ”vanlige hjem”.

Miljøarbeiderne slutter seg i intervjuene til et generelt likestillingsideal samtidig som de også knytter praksiser og begrunnelser til en forståelse av kjønn som forskjell. Det er bl.a. i forlengelsen av forståelsen av kjønn som forskjell at vi finner begrunnelsen for kjønnsblandede team: Han og hun har ulike egenskaper og utfyller hverandre derfor i de daglige omsorgspraksisene. Dette er forståelser som er forenlige med en likestillingsideologi knyttet til ideer om ”likeverd” heller enn til ideer om ”likhet”.

Likeverdsideen, dvs. at kvinner og menn inntar ulike, men likeverdige posisjoner finner vi igjen i mange andre enn tradisjonelle norske, kulturelle kontekster. Ideen er bl.a. framtreddende i kulturelle kontekster preget av muslimsk tro og tankegods (Jacobsen 2002). Når likestillingsideen i våre intervjuer brukes som grensemarkør mellom ”norskhet” på den ene siden og (afghansk) ”muslimhet” på den andre, kunne dette samtidig tenkes å utfordre en ”*forskjellig men likeverdig*” – forståelse som gjøres relevant i andre intervjusammenhenger. I noen sammenhenger kan kvinner og menn *utfylle hverandre* uten at det undergraver deres tilhørighet til kategorien ”norsk” (han henger opp speilet, hun tar den vanskelige samtalen), mens andre *utfyllinger* (han setter grenser, hun tar den vanskelige samtalen) ikke på samme måte aksepteres som norskhetskonstituerende.

Vi ser også at ”norskheten” blir kjønnnet på den måten at det er kvinner i vårt materiale som i særlig grad utfordrer de *måtene* kvinnelige og mannlige miljøarbeidere utfyller eller balanserer hverandre på i de daglige omsorgsvirk-somhetene. Også kvinner kan slutte seg til idéen om balanse, men når de forteller om omsorgspraksisenes kjønnsrelaterte ulikheter, formidler de oftere enn menn ønsker om at de konkrete praksisene skal endres henimot mer likedelt oppgave- og ansvarsutforming. Det ser altså ut til at kvinner forsøker å videreføre en likestillings*prosess* der menn i større grad uttrykker tilfredshet med den aktuelle likestilling*stilstanden*.

Går vi tilbake til det innledende sitatet, kan vi si at den ”norske likestillingen” barna skal læres (eller tvinges) til er et tvetydig fenomen som også bærer bud om norskhetens kompleksiteter og motsigelser. Grensarbeid som konstituerer norskhet, trekker på et spekter av kjønnslikestilte så vel som ulikestilte eller komplementære ideer og praksiser. Dette avdekker et annet aspekt ved norskhet i artikkelens omsorgskontekster, nemlig norskhetens

førsteposisjon – en posisjon som gir rett til å avgjøre hvilke aspekter som til enhver tid kan tilskrives betydning og dermed gis definisjonsmakt. Det er den etablerte, norske majoriteten som har definisjonsmakt når en kjønnet forskjell enten overses eller framheves som likestillingsindikator.

Noter

1. Intervjuene inngår som del av det empiriske materialet i studien *Omsorg i overgang* (Emad Al-Rozzi), et delprosjekt i undersøkelsen "Snakk med oss". *Profesjonsutøvelse og barns deltakelse* under ledelse av professor Liv Mette Gulbrandsen ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Se for øvrig www.hioa.no/smo
2. Masterstudiet i sosialt arbeid ved tidligere Avdeling for samfunnsfag, Høgskolen i Oslo
3. Flere av miljøarbeiderne ved omsorgssentrene har hatt sin oppvekst og evt. en del av voksenlivet sitt i andre land, men forholder seg til senterets "norske" premisser for omsorgsarbeid i jobben sin. I en mer omfattende analyse enn plassen her tillater, ville en utforskning av forhandlinger om betydninger av etnisitet/nasjonal tilhørighet blant de ansatte være svært interessant.

Referanser

- Al-Rozzi, E. 2009: *Care in transition. Care as practiced, understood and experienced by professionals and by children who reside in Care Centers for unaccompanied, minor asylum seekers*. PhD – Project description, Oslo University College. www.hioa.no/smo
- Andenæs, A. 1996: *Foreldre og barn i forandring*. Oslo: Pedagogisk forum
- Andersen, A.J. 2003: *Menn skaper rom for foreldreskap og familie. Farskapets betingelser i en heteronormativ kultur*. Dr.polit.-avhandling. Trondheim: Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU
- Barth, F. 1994: *Manifestasjon og prosess*. Oslo: Universitetsforlaget
- Berg, A.-J., A.B. Flemmen og B. Gullikstad 2010: Innledning: Interseksjonalitet, flertydighet og metodologisk utfordringer. I: Berg, A.-J., A.B. Flemmen og B. Gullikstad (red.) *Likestilte norskheter. Om kjønn og etnisitet*. Trondheim: Tapir akademisk forlag
- Brandth, B. og E. Kvande 2003: *Fleksible fedre. Maskulinitet, arbeid, velferdsstat*. Oslo: Universitetsforlaget
- Eide, K. og T. Broch 2010: *Enslige mindreårige flyktninger. Kunnskapsstatus og forskningsmessige utfordringer*. Rapport. R-BUP, Helseregion sør og øst
- FNs barnekonvensjon, Vedtatt av De forente nasjoner 20. november 1989, ratifisert av Norge 8. januar 1991

- Gulbrandsen, L.M. 1998: *I barns dagligliv. En kulturpsykologisk studie av jenter og gutters utvikling*. Oslo: Universitetsforlaget
- Gulbrandsen, L.M. 2000: Likestilling? Utvikling, omsorg og forsørgelse i familier med et funksjonshemmet barn. I: T.I. Romøren (red.) *Usynlighetskappen – levekår for funksjonshemmede*. Oslo: Akribe forlag
- Gulbrandsen, L.M. 2008: Utforskende samtaler med unge mennesker og foreldrene deres. I: B.R. Olsen og B.P. Bø (red.) *Utfordrende foreldreskap – under ulike livsbetingelser og tradisjoner*. Oslo: Gyldendal Akademisk
- Gullestad, M. 2002: *Det norske sett med nye øyne*. Oslo: Universitetsforlaget
- Hennum, N. 1997: *Den komplekse virkelighet. Krise- og utredningsinstitusjoners tvetydige verden*. Oslo: NOVA 11/97
- Hennum, N. 2002: *Kjærlighetens og autoritetens kulturelle koder. Om å være mor og far for norsk ungdom*. NOVA rapport, 19/02
- Haavind, H. 1987: *Liten og Stor. Mødres omsorg og barns utviklingsmuligheter*. Oslo: Universitetsforlaget
- Haavind, H. 2006: Midt i tredje akt? Fedres deltakelse i det omsorgsfulle foreldreskap. *Tidsskrift for Norsk psykologforening* 43, 683–693
- Ilstad, J.T. 2010: *Rett alder. En lesning av ulike tekster som omtaler aldersundersøkelser av enslige, mindreårige asylsøkere*. "Snakk med oss". Profesjonsutøvelse og barns deltakelse. Masteroppgaveserien nr. 2–2010. www.hioa.no/smo
- Jacobsen, C. M. 2002: *Tilhørighetens mange former. Unge muslimer i Norge*. Oslo: Unipax
- Legard, I. 2010: *Forhandlinger om alder. En kvalitativ studie av omsorgsarbeideres aldersforståelser i arbeid med enslige mindreårige asylsøkere på omsorgsenter*. "Snakk med oss". Profesjonsutøvelse og barns deltakelse. Masteroppgaveserien nr. 3–2010. www.hioa.no/smo
- Lidén, H., H. Rusten og M.F. Aarset 2008: *Å høre barn i utlendingssaker*. Rapport 2008:2, Institutt for samfunnsforskning
- Lov nr. 100/1992 om barneverntjenester (barnevernloven)
- Lyng, S.T. og S. Halrynjo 2010: Fars forkjørsrett – mors vikeplikt? Karriere, kjønn og omsorgsansvar i eliteprofesjoner. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, nr. 2, 2010
- Seland, Idunn og Hidle Lidén 2011: Fritidsaktiviteter for barn på asylmottak. ISF Rapport (2011: 002) Oslo: Institutt for samfunnsforskning
- Staunæs, D. 2003: "Where have all the subjects gone? Bringing together the concepts of intersectionality and subjectification". *Nora – Nordic Journal of Women's Studies*, 3, 101–10

- Vitus, K. 2010: Waiting time. The de-subjectification of children in Danish asylum centres. *Childhood*. 17, 1–17
- Vitus, K og H. Lidén 2010: The Status of the Asylum-seeking Child in Norway and Denmark: Comparing Discourses, Politics and Practices. *Journal of Refugee Studies*, 23 (1), 62–81
- Østereng, M. 2010: *Kjønnede betydninger på omsorgssenter – en studie av enslige, mindreårige asylsøkerjenter og deres omsorgspersoner*. ”Snakk med oss”. Profesjonsutøvelse og barns deltakelse. Masteroppgaveserien nr. 1–2010. www.hioa.no/smo
- Aarseth, H. 2008: *Hjemskapingens moderne magi*. Dr.polit.-avhandling. Oslo: Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, UiO

Summary

Norwegian Child Protection Care Centers for Unaccompanied, Minor Asylum Seekers: Arenas for Constituting and Promoting 'Norwegianness'

Gender equality is generally highlighted as a prominent part of the late modern Norwegian society. In this paper, gender equality is considered an aspect of 'Norwegianness'. How this aspect is constituted and expressed in interactions between care workers and children in Care Centers for unaccompanied, minor asylum seekers is explored. In qualitative interviews the care workers have told extensively about everyday life in the institutions, their practices and understandings of care. Even if gender equality often is accentuated in the interviews as an important ideological as well as practical and organizational aspect of the work, the phenomenon is also characterized by vagueness and ambiguity. Throughout the daily work at the centers, the relationship between female and male care workers seems to vary according to the different kinds of tasks to be accomplished. Depending on whether there are emotional, authoritative or different kinds of practical aspects of the care work that is at stake, the gendered pattern of care organization varies. A privilege attached to the "Norwegianness" is the power to define which aspects of gendered care practices that are seen as constitutive for or threatening to gender equality.

Keywords: 'Norwegianness', gender equality, care center, unaccompanied, minor asylum seekers, care practices